

Výnosný byznys s vejci

„Po několika měsících boje se zloději želvích vajec jsme snad konečně vyhráli. Od listopadu se zloději na ostrovech neukázali ani jednou a všichni doufáme, že nepřijdou ani v roce 2016“, říká Hana Svobodová, koordinátorka mezinárodní organizace Turtle Foundation v Indonésii

TEXT A FOTO: ANNA POLEDŇÁKOVÁ

↑ K travnatému dnu ostrovu Mataha se každé dopoledne připlouvají pást stovky karet obrovských. Protože je ostrov hodně izolovaný, nevnímají zde želvy člověka jako nepřítele a je možné je nerušeně pozorovat ze vzdálenosti kratší než metr

Ostrovy při pobřeží severovýchodního Bornea jsou osmým největším lůňišťem karet obrovských (*Chelonia mydas*) na světě. Kvůli konzumaci želvích vajíček se ale zdejší populace za posledních 50 let scvrkla přesně o 91 %. Želví vejce, stejně jako želvy samotné, jsou sice v Indonésii chráněná, lidé je tu ale pořád jedí.

NEVÍTANÍ OCHRANÁŘI

Plně naložení opouštíme základnu v Berau a vydáváme se do městečka Lenggo, kde na nás čeká zásobovací loď. Cestu lemují osamělé usedlosti, dajacké vesnice a plantáže palmy olejné. Poslední dobou je hrozné sucho a tak se nemusíme bát rozvodněných řek, ani sesuvů půdy. Šťěstí nás doprovází i na moři, po šesti

hodinách klidné plavby přirážíme ke břehům Bilang-Bilanganu, prvního z hlídaných ostrovů.

„Nedávno jsem šla na oběd ke zdejšímu starostovi a jako pohostění jsem dostala želví vejce. Je to boj s větrnými mlýny, ale věřím, že když budeme s lidmi mluvit a ukážeme jim, jak jsou želvy krásné a důležité, pochopí a postupně se začnou chovat jinak,“ svěřuje se Hanka, s čím vším musí v Indonésii bojovat.

Místní politici a lidé nemají ochrannářské orgánice moc rádi a házejí jim klacky pod nohy. Prodej vajec z ostrovů byl pro ně dlouhou dobu lukrativní byznys a nechtějí se ho vzdát. Želví vejce se totiž nekonzumují pouze v Indonésii, ale vyváží se i do dalších jihoasijských zemí, zejména do Číny a Singapur.

šla jsem na oběd ke zdejšímu starostovi a jako pohoštění jsem dostala želví vejce

MASAKR KVŮLI ŽELVOVINĚ

Mořské želvy ohrožuje i nelegální obchodování s výrobky z želvoviny. Náramky a přívěsky z želvích krunýřů, které jsou karetám pravým (*Erytmochelys imbricata*) někdy odřezávány zaživa, se dodnes prodávají v Berau i na okolních ostrovech. Do roku 2012 byly dokonce k dostání i na letišti.

Z těchto důvodů se Turtle Foundation věnuje také vzdělávání a osvětě. „Zvláště důležitá je práce s dětmi, pro které pořádáme přednášky, soutěže v malování a dny v přírodě. Pokud nová generace Indonésanů získá k želvám pozitivní vztah, mohla by želví vejce natrvalo vypadnout z jejich jídelníčku,“ myslí si Hanka. Sama proto občas učí na prvním i druhém stupni základní školy na ostrově Derawan – ostrově nechvalně proslulém prodejem šperků z želvoviny.

„Přechod k výrobě suvenýrů z udržitelných materiálů ale chvíli potrvá.

↑ Želvy se při kladení vajec mohou zamotat do rybářských sítí, poranit se o odpady anebo se zaklínit v přirozeném porostu. Pokud se samice nedostanou včas zpět do moře, hrozí jim přehřátí a celková dehydratace organismu vedoucí k úmrtí

← Během dne rangeři pravidelně kontrolují želví snůšky a pomáhají na svět slabším jedincům, kteří v nich zůstali uvězněni. Čerstvě vylihnutá mláďata sbírají do plastových kyblíků a se soumrakem je vypouštějí do moře

Jen o Vánocích se na Derawanu prodávalo tak obrovské množství želvoviny, že odhadem kvůli těmto suvenýrům přišlo o život 45 dospělých karet pravých, které jsou kriticky ohrožené vyhynutím," dodává Hanka.

OCHRANÁŘI VERSUS PYTLÁCI

První želvu potkáváme ještě za soumraku. Společně s rangery vyčkáváme až snůšku zahrabe a vrátí se do moře. Pak vejce opatrně vyhrabeme a přemístíme do chráněné části pláže

← Kvůli zlodějům musejí rangeři všechna nakladená vejce opatrně vyhrabat, vložit do plastového kyblíku a přenést do chráněné části pláže. Každá snůška musí být přenesena do 12 hodin. Kdyby se s vejci manipulovalo později, mohlo by dojít k uhynutí zárodku

vedle domku. Času není nazbyt, v sezóně k ostrovům připlouvá až 40 karet denně a každá snůška musí být přenesena mimo běžná místa. V opačném případě by mohla padnout za obět pytlákům. Rangeři snůšky přemísťují každou noc, pravidelně obcházejí ostrovy od 10 hodin večer do 6 hodin ráno a já vidím, jak jsou unavení a nevyspalí.

„Nedávno jsme se vrátili po nuceném opuštění ostrovů zpět a našli vykradených mnoho snůšek. Rybáři nás viděli odjíždět a hned využili situace. Vylomili zámek, vloupali se do oplocené části pláže a snůšky

↓ Přemísťování želvích vajec a sběr dat je hlavní náplní práce místních rangerů. Každá snůška musí být řádně označena, aby se vědělo, kdy zhruba se mají mláďata vylíhnout, a bylo možné vést statistiky

vybrali. Kluky to tenkrát hodně vzalo a rozhodli se, že začnou vejce schovávat na skrytá místa. Když se o týden později na Bilang-Bilanganu zloději opět vylodili, našli díky našemu úsilí jen tři nové snůšky. Ty se prodají maximálně za tři miliony indonéských rupií (cca 6 000 Kč), což stačí tak na benzín na ostrovy a zpět, rozhodně ale ne na výplatu pro zloděje,“ popisuje Hanka, jak se vykradačů pytláků konečně zbavili.

Ostrovy obcházíme i odpoledne a hledáme mláďata, která ve snůškách občas zůstanou uvězněna. Nedovynuté a slabší jedince sbíráme do plastových kyblíků a večer vypouští-

me do moře. V tu dobu už písek není tak horký a nad mořskou hladinou krouží méně predátorů. I tak dle odborných odhadů přežije asi jen jedna želva z tisíce.

I ODPADKY MOHOU ZMIZET

Mořské želvy odjakživa snášejí vejce na stejná místa a současné snůšky pocházejí od želv, které se samy na ostrovech před zhruba 20 lety narodily. Dnes ale ostrovy v důsledku eroze pomalu mizí. Hladina moří stoupá a písečné pláže, kde samice mohou klást vejce, postupně ubývají.

odpadky pozvolna mizí z ostrovů a všichni společně pracují pro jednu věc, to byl pro mě v posledních měsících jeden z nejsilnějších zážitků“, vypráví Hanka.

Dobrovolníci si na Bilang-Bilangan často přijíždějí odpočinout a odreagovat se. Dlouhodobá a efektivní ochrana mořských želv je ale tvrdá práce. Rangeři se kvůli ní musí natrvalo nastěhovat na opuštěné ostrovy a v podstatě se vzdát svého osobního života. Každá pomoc, včetně pálení odpadků, je pro ně tedy velkým povzbuzením a uznáním, že práce, kterou dělají je důležitá a má smysl. <

rybáři vylomili zámek, vloupali se do oplocené části pláže a snůšky vybrali

← Volné chvíle si rangeři krátí výrobou suvenýrů z kokosu. Někteří z nich pořádají i workshopy pro místní živnostníky. Jejich cílem je, aby místní výrobci přestali vyrábět šperky z želvoviny a nahradili je výrobky z kokosu

Karety jsou ohrožovány i odpady, které na ostrovy dennodenně vyplavuje příliv. Plastové láhve, sklo a rybářské sítě představují riziko nejen pro samice, které se o ně mohou pořezat, ale také pro mláďata, která se při cestě do moře mohou do sítí zamotat a v lahvách uvíznout. „Indonésie, stejně jako většina rozvojových zemí, není zatím schopná odpad recyklovat a lidé ho zde hází na zem nebo do vody. Svoz odpadků na pevninu by tak neměl žádný smysl,“ vysvětluje Hanka, proč se naplavený odpad na ostrovech pálí.

Rangeři zpočátku nevěřili, že ostrovy mohou být čisté. Byli na ně zvyklí a považovali je za nevyhnutelnou součást života. Když ale viděli dobrovolníky několik dní v kuse poctivě sbírat vše, co sem moře přineslo, přidali se. „Pozorovat, jak

KDO CHRÁNÍ ŽELVY

Turtle Foundation je mezinárodní nezisková organizace se sídlem v Německu. Od svého založení v roce 2000 provozuje v Indonésii dvě stálé záchrané stanice na ostrovech Bilang-Bilangan a Mataha, kde místní rangeři denně monitorují pobřeží a přenášejí nakladená vejce do chráněné části pláže. Díky těmto aktivitám je v současné době před pytláky chráněno asi 50 % líných pláží v oblasti. Turtle Foundation v budoucnu plánuje svůj program rozšířit na další dva zatím nechráněné ostrovy Belambangan a Sambit, čímž by se počet chráněných želvích hnízd zvýšil na 90 %. Více viz www.turtle-foundation.org

V České republice se ochraně mořských želv dlouhodobě věnuje Hana Svobodová, která pro Turtle Foundation v Indonésii pracuje jako koordinátorka a odborná poradkyně. Hlavním cílem jejího projektu „Mořské želvy“ je zvýšit v České republice informovanost veřejnosti o situaci mořských želv. Informace o projektu jsou dostupné na www.morskezelvy.cz

Projekt je možné podpořit následujícími způsoby:

- šířením informací o situaci mořských želv a projektu Mořské želvy
- návštěvou přednášky/výstavy pořádané v rámci projektu
- sbírkou plyšových želv do indonéských školek
- aktivní účastí v terénu jako dobrovolník
- finančním příspěvkem na účet Turtle Foundation